

7.11.2013

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntö VM/2272/00.00.05/2013 ja VM119:00/2012 1373/00.01.00.01/2012

VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA PERUSTIETOVARANTOJEN VIITEARKKITEHTUURIKSI

Väestörekisterikeskuksen huomiot lausunnolla olevaan viitearkkitehtuuri-luonnokseen ja sen liitteisiin on esitetty alla päädokumentin ja sen liitteiden alaotsikoiden mukaisella jaolla.

Tärkeimmät huomiomme

1) Perustietovarantojen liittäminen Palveluväylään

Tärkein huomiomme kiinnittyy viitearkkitehtuuriin liitteen 3 kohtaan 1.2, jossa esitetään, että *perustietovarannon palvelurajapinnan kytkeminen suunnitteilla olevaan kansalliseen palveluväylään onnistuu noudattamalla rajapinnan toteutuksessa PERA-määrittäjä*.

Perustietovarantojen olemassa olevien palvelurajapintojen liittäminen Kansalliseen palveluväylään ei onnistu pelkästään toteuttamalla PERA metatietomäärittäykset nykyisiin tietovarantojen rajapintoihin. Perustietovarantojemme rajapinnat eivät ole kaikilta osin X-Road ratkaisun mukaisia WebService / Soap rajapintoja vaan ne tukeutuvat myös muihin usein kansainvälisesti määriteltyihin toimialakohtaisiin standardeihin, joiden sovittaminen X-Road ratkaisuun tulee vaatimaan paljon kehitystyötä. Nykyisten jo hyvin toimivien rajapintaratkaisujen sivuuttaminen heittäisi aiempien vuosien laajamittaisen kehitys- ja standardointityön työn tulokset hukkaan. Toimialakohtaiset standardit ovat jo laajasti implementoitu lukuisiin julkishallinnon ja yksityisen sektorin käyttämiin valmisohjelmistoihin ja räätälöityihin sovelluksiin, jolloin kansallinen rajapintastandardi ei olisi yhdenmukainen näiden jo laajasti käytössä olevien ratkaisujen kanssa. Palveluväyläkonseptin suunnittelussa kannattaa panostaa siihen, miten nykyiset suorakäyttöiset rajapintamme saadaan laajemmin käyttöön mm. kuntasektorin valmisohjelmistoissa, jotka tukeutuvat esim. henkilötietojen käsittelyn osalta edelleen paikallisiin väestötietojärjestelmän erämuotoisella tietopalvelulla päivitettäviin tietokantoihin. Tähän ei vaadita perustietovarantojen rajapintojen kehittämistä vaan valmisohjelmistojen sisäisen tietojenkäsittelyn periaatteellisia muutoksia.

7.11.2013

PERA määräykset on joka tapauksessa tarpeen päivittää, koska ne eivät ole sellaisenaan yhteensopivia Palveluväylässä käyttöön otettavaksi suunnitellun Viron X-Road ratkaisun kanssa.

2) Perustietovarantojen tietojen käytön seuranta ja valvonta

Toisena tärkeänä huomiona kannatamme päädokumentin kohdan 4.1 taulukossa esitetyn mukaisesti, että perustietovarantojen tietojen käytön seurantaan ja valvontaan määritellään yhteiset toimintamallit. Tästä voisi laatia JHS suosituksenkin. Haluamme tuoda esiin, että JUHTA:n Perustietovarantojaoston alainen tietosuojan ydinryhmä on työstänyt asiasta muistion edellisellä toimikaudellaan 2010-2012, mikä voisi toimia pohjana aiheen jatkotyöstämiselle.

Muut kommenttimme viitearkkitehtuuriluonnoksen päädokumenttiin

2 Huomioi julkisen hallinnon arkkitehtuuriperiaatteet

Toivomme päädokumenttiin kuvausta, mistä JKHA arkkitehtuuri-periaatteista nämä PerustA vaikutukset (Kuva 3) on johdettu eli viittauksia kohdittain JHKA arkkitehtuuriperiaatteeseen jokaisen päädokumentissa esitetyn PerustA vaikutuksen osalta. Näitä yhteyksiä on kirjattu liitteeseen 1, joskin huomattavasti laajemminkin kuin päädokumentissa. Pelkän päädokumentin lukijalle PerustA vaikutusten yhteydet JHKA arkkitehtuuriperiaatteisiin eivät aukene.

3 Tunnista perustietovarantoon liittyvät sidosryhmät ja roolit

s.12 Tavoitela: *"Yhtenä keinona tavoitteen saavuttamisessa on, että perustietovarantojen tietoa ylläpidetään niiden sidosryhmien toimesta, joiden luonnollisten prosessien osana tietoa syntyy. Tiedon ylläpito integroituu osaksi näiden sidosryhmien omia toimintaprosesseja."*

Viitearkkitehtuurissa tai sen liitteissä olisi hyvä kuvata yleisellä tasolla nykyisten perustietovarantojen ja erityisesti ns. perusrekisterien väliset riippuvuudet tietojen rekisteröintiprosesseissa. Esim. väestötietojärjestelmän rakennustietojen ja niiden omistajatietojen rekisteröinnissä hyödynnetään kiinteistötietojärjestelmän ylläpitoprosesseissa rekisteröitäviä tietoja ja vastaavasti Kiinteistötietojärjestelmän rekisteröintiprosesseissa tukeudutaan VTJ:n rekisteröintiprosesseista saataviin tietoihin. Prosessien välisten riippuvuuksien kuvauksesta olisi merkittävää hyötyä viitearkkitehtuurin toimeenpanon ohjauksessa JulkiCT tasolla.

4.2 Tiedon tuottajan prosessit –taulukko

Tiedon tuottaminen / Ylläpidosta sopiminen: Toimijoiden vastuut perustietovarannoiksi luokiteltavien järjestelmien tietojen ylläpitoprosesseissa on aina tarpeen yksilöidä lainsäädännössä. Esimerkiksi VRK:n ylläpitämään väestötietojärjestelmään rekisteröitävien rakennusten omistajatietojen ylläpidosta ei ole säädetty riittävällä tasolla, mistä johtuen ko. tietojen kattava ja ajantasainen ylläpito on erittäin vaikeaa.

7.11.2013

7 Määrittele keskeiset käsitteet ja kuvaa tietovarannon päätietyryhmät ja muu sisältö

Alempi taulukko sivulla 22: Kunnat ylläpitävät väestötietojärjestelmään mm. lasten huoltosopimuksia, eli kunnat ovat tietojen tuottajia myös VTJ:n henkilötietojen osalta.

8 Suunnittele tietojärjestelmäarkkitehtuurin ylätasoon looginen jäsenitys

Kuvan 13 tarkoitus ei aukene lukijalle vaikka sen tarkoituksena on tekstin mukaan kiteyttää viitearkkitehtuuria järjestelmäarkkitehtuurin näkökulmasta.

8.1 Perustietojen hyödyntäminen; jakelu vs. nouto

Toisen ja kolmannen kappaleen välinen jako on epäselvä. Kappalejaon voisi tehdä jo toisen kappaleen keskeltä, kun tekstissä viitataan perustietovarantojen jakelurajapintoihin.

8.2 Kansallinen palveluväylä

Kuva 14: Koska kyseessä on viitearkkitehtuurikuvaus, ei Kansallisen palveluväylän yleiskuvassa pitäisi viitata yksittäisiin teknisiin ratkaisuihin kuten VIA palveluun VY - liittymien osalta. Ylipäätään koko palveluväyläkonsepti on tarpeen jäsentää tarkemmin ennen kuin VIA -palvelu kiinnitetään osaksi sen toteutusta.

9 Huomioi järjestelmäpalveluihin liittyvät vastuut sidosryhmittäin

Kuvan 16 taulukossa viitataan Palveluväylässä julkaistavaan päivityspalveluun: Tietovarantojen ylläpidon osalta ei vielä tässä vaiheessa kannattaisi viitata suunniteltuun Palveluväylään, koska ko. konseptin toteutustapa on vielä avoinna ja, koska perustietovarantojen ylläpitorajapinnat julkaistaan joka tapauksessa vain erittäin suppealle käyttäjäkunnalle, jolloin palveluväylästä saatavat hyödyt jäävät erittäin vähäisiksi. Pikemminkin palveluväylä tulisi aiheuttamaan vain merkittävän määrän lisätyötä ja jatkuvaa ylläpitoa. Esim. perustietovarantojen tietosisältöä koskeissa lainsäädäntömuutoksissa palveluväylä olisi lisäelementti, jonka muutoshallinta olisi otettava tietojärjestelmämuutosten kokonaissuunnittelussa ja aikataulutuksessa huomioon lähde- ja kohdejärjestelmien muutosten lisäksi.

12.5 Tunnistaminen ja käyttöoikeushallinta

Ensimmäisessä kappaleessa viitataan yhteisiin tunnistuspalveluiden osalta Vetumaan, Katsoon, Virtuun ja Hakaan. Jos nämä kiinnitetään osaksi viitearkkitehtuurikuvauksia, on näiden kaikkien tunnistuspalveluiden linjaamisesta julkishallinnon yhteisiksi palveluiksi oltava VM:n vahvistama periaatepäätös tai muu ohjeistus.

Sivun 33 viimeinen kappale: *"Provisioinnilla tarkoitetaan käyttäjätietojen välittämistä järjestelmien käyttäjähakemistojen välillä. Tämä on edellytys käyttöoikeuksien määrittelylle kohdejärjestelmässä. Useimpiin käyttötapauksiin soveltuu SAML2:n tukema Just In Time (JIT) -provisiointi, jossa käyttäjätieto siirretään identiteetin siirron yhteydessä SAML2 – sanomassa). Mikäli JIT-provisiointia ei käytetä, tulee käyttäjätiedot välittää järjestelmien välillä jotenkin muuten, esim. eräsiirroilla."*

7.11.2013

JIT provisiointia ei ole tietoturvasyistä järkevää hyödyntää tietoturvakriittisten järjestelmien käyttöoikeus- ja pääsynvalvontaratkaisuin. Esim. VTJ:n palveluiden osalta on tärkeää, että käyttäjän oikeudet on tietoturvasyistä aina rekisteröity vain ja ainoastaan etukäteen VTJ:n käyttöoikeushakemistoihin, jolloin käyttäjällä ei ole millään keinoin mahdollisuutta osoittaa itselleen ennalta rekisteröityjä oikeuksia laajempia oikeuksia istunnossaan välittämiensä tunnistetietojensa yhteydessä.

13 Sisältöpalveluiden ratkaisuvaihtoehtoja

Tämän kappaleen voisi jättää kokonaan pois tästä viitearkkitehtuurista.

Kommentit Liitteeseen 4

2 Perustietovarantojen viitearkkitehtuurin suhde loogisiin tietovarantoihin

Luvussa esitetyssä taulukossa on listattu perinteisten "perustietovarantojen" ja uudempien sosiaali- ja terveyshuollon keskitettyjen tietovarantojen joukkoon valmisteilla oleva kansallisen osaamisen pääoman tietovaranto TOR, jota ei rajallisen kattavuutensa takia kannattaisi vielä toistaiseksi nostaa tähän joukkoon mukaan. Taulukossa esitettävät perustietovarannot olisi hyvä olla kokoluokaltaan ja kattavuudeltaan samaa luokkaa.

Ylijohtaja

Hannu Luntiala

Johtaja

Lea Krohns

JAKELU VM kirjaamo, VRK kirjaamo, Irja Peltonen VM, Anne Kauhanen-Simanainen VM